

“Mülki İdare Amirliği Sistemi Kendisini Yenilemek Durumundadır”

Sayın Valim, değerli meslektaşlarım, değerli konuklar, öncelikle Türk İdareciler Derneği'nin düzenlemiş olduğu bu Çalıştaya iştiraklerinizden dolayı sizlere teşekkür ediyorum. Sayın Valim, dün akşamdan beri sizi epey yorduk, bizimle çok meşgul oldunuz, çok teşekkür ediyoruz.

Türk İdareciler Derneği, hepimizin bildiği gibi, vali, mülkiye müfettişleri, vali muavinleri ve kaymakamların üye olduğu tek dernek. Bu dernek, özellikle mesleki ve aktüel konular ile ülkenin meseleleri konusunda fikir oluşturan, araştırma yapan ve bunları en iyi şekliyle ilgililere yansıtmaya çalışan bir sivil toplum örgütü. Bu sivil toplum örgütü özellikle sizi temsil ediyor; sizi tem-

“ 21. Asrın yükselen değeri insan; insanın huzuru, güvenliği ve refahı. Bizler de o insanların huzurunu, güvenliğini ve refahını sağlamak için hizmet eden en önemli aktörleriz. ”

sil ederken de sizin önem ve ağırlığınıza uygun olarak yapılması gereken hususların arayışı içerisinde ve aynı zamanda bu hususları da karar vericilere yansıtmak gibi bir sorumluluğu yerine getiriyor.

Değerli arkadaşlar, bizim zamanımızdaki mülki idare amirlerinin rol ve fonksiyonları ile günümüz mülki idare amirlerinin rol ve fonksiyonları çok değişti. Çünkü toplum, millet ve dünya değişti. Halkımız değişen ve gelişen dünyadaki o teknolojinin getirdiği imkânlarla görüyor, bakıyor, ihtiyaç belirliyor ve dolayısıyla da yeni arayışların, yeni beklentilerin içerisine giriyor. O halde, toplumumuzun dünya toplumlarıyla entegre olduğu, araştırdığı, gördüğü ve bulduğu, dolayısıyla da ihtiyaçlarının değiştiğini gördüğümüzde, hizmetinde olduğumuz milletimizin özellikle bizden beklentilerinin de değiştiğini göreceğiz ve bizler de ona göre bir kısım rolleri, fonksiyonları ve görevleri yerine getirmek durumunda olacağız. Bunu yapmak mecburiyetindeyiz, zira toplumun gerisinde kalamayız.

21. Asrın yükselen değeri insan; insanın huzuru, güvenliği ve refahı. Bizler de o insanların huzurunu, gü-

Türk idareciler Derneği Genel Başkanı Saffet Arıkan BEDÜK'ün Değişen Yönetim Paradigması ve Karar Mekanizmalarına Katılım Çalıştayı'nda yaptığı konuşma.

venliğini ve refahını sağlamak için hizmet eden en önemli aktörleriz. İddia ediyoruz ve diyoruz ki, Türk milletinin ister imparatorluk zamanında olsun, isterse Cumhuriyetin kuruluşundan sonraki safhada olsun, mülki idare amirleri bu milletin ihtiyaçlarını karşılamak, huzurunu, güvenini ve refahını sağlamak için en iyi şekilde hizmet vermiş, Anadolu'nun her yerinde alın teri ve emeği olan bir meslek grubudur.

O halde, bu meslek grubunun bugünün şartları içerisinde durumu, konumu nedir, ne olmalıdır? Halen biz daha orada mıyız? Elektrik, su geldi, okullar, sağlık ocakları yapıldı ve dolayısıyla bizim yaptığımız o hizmetlerin yerine şimdi başka beklentiler, başka ihtiyaçlar gündeme geldi. O halde, biz de bu ihtiyaçları yerine getirmek için nasıl ki Hükümet Avrupa Birliği normlarına uygun olarak, özellikle o şartları yerine getirme konusunda gayretler gösteriyor, hak ve hürriyetlerin, hukukun üstünlüğünün, demokrasinin standartlarıyla ilgili bir kısım beklentileri ortaya koyuyorsa, bizler de onun paralelinde kendimizi yenilemek ve ona adapte etmek durumundayız. Aksi halde dışlanırız, dışlanmamamız lazım. Çünkü bu meslek gerçekten formasyon itibarıyla fevkalade iyi bir meslek, kariyerli bir meslek ve çok iyi yetişen insanların olduğu bir meslek. Biz bunu kendimiz için söylemiyoruz, bunu millet de yönetim de söylüyor.

Dikkat ederseniz, son zamanlarda özellikle bir kısım arkadaşlarımızın üst yönetime atanmaları bunun göstergesidir. Eğer bir mülki idare amiri bir yere genel müdür, müsteşar yardımcısı, müsteşar gibi önemli sorumlulukları olan görevlere atanıyorsa, burada bir husus var, bir nokta var. Nedir o? Bu mesleğin gerçekten çok iyi yetiştiğinin, dolayısıyla yetişmiş olan bu insanlardan istifade edilmesi gerektiğinin en önemli işaretleridir.

Değerli arkadaşlar, halk ne diyor? Biraz evvel Kasım Turgut kardeşimizin çok güzel değerlendirmesi oldu. Yapılan anketler var, yaptığımız araştırmalar var, vatandaşın algısı var. Biz önce kendimize yönelik bir anket yaptık. Sonra ona dayalı olarak Bakanlık ile Vakıf bir konuya girdiler, biz de ayrı bir konuya girdik. Böylece çok yönlü olarak bu mesleği bu millete daha fazla hizmet eder hâle getirebilmek için ne yapmak gerektiğinin arayışına girdik. Mesela Vakıf ve Müsteşarlığımızın özellikle takip

“ Mülki idare amirlerinin rol ve fonksiyonları çok değişti. Çünkü toplum, millet ve dünya değişti. Halkımız değişen ve gelişen dünyadaki o teknolojinin getirdiği imkânlarla görüyor, bakıyor, ihtiyaç belirliyor ve dolayısıyla da yeni arayışların, yeni beklentilerin içerisinde giriyor. ”

ettiği sivil toplum örgütlerinde mülki idare amiri algısı nedir? Mülki idare amirleriyle ilgili beklentiler nedir diye anket çalışmaları yapıldı, yapılıyor. Burada ana gerekçemiz şu: Mülki idare amirlerine dün ihtiyaç vardı, bugün de var, yarın da mutlak surette olacaktır. O halde bizim yapmamız gereken şey nedir? Biz statükocu bir anlayış içerisinde hareket eden bir meslek değiliz. Biz geçmişte de, gelecekte de devamlı atılcı, yenilikçi, hareket sağlayan ve özellikle de milletin beklentilerini anında cevaplandıran ve aynı zamanda sorumluluk duygusu içerisinde olan bir mesleğiz.

O halde, bütün bunları değerlendirdiğimizde şöyle bir bakalım: Biraz evvel de ifade edildiği gibi, Türk idareciler Derneği merkezi Brüksel'de olan Avrupa Mülki İdare Amirleri Birliğine üye oldu ve geçen sene Bergem'deki toplantıda yapılan oylama sonucunda Başkan Vekilliği görevi bendenize verildi, 11 Haziran'da Liyej'de yapılacak toplantıda da Başkanlık bana geçiyor. Avrupa Mülki İdare Amirleri Birliğine dâhil olan ülkelerdeki mülki idare amirlerinin algısını araştırdık. Hemen hemen hepsinde sorunlar aynı ama sorumluluk, görev

“Biz artık dört duvar arasında kalarak değil, doğrudan doğruya insana yani o insanları temsil eden sivil toplum örgütleriyle de beraber çalışıp onların beklentilerine cevap verebilecek bir anlayışı ve bir uygulamayı gerçekleştirmek durumundayız.”

ve fonksiyonlar paralel bir şekilde gitmiş. Yani yönetim bir taraftan bir kısım değişiklikler yapmış, bir taraftan da ona paralel olmak üzere mülki idare amirlerine bir kısım görevler, fonksiyonlar ve sorumluluklar vermiş.

Mesela İtalya anlatımında; “Biz artık, mülki idare amiri algısını da dikkate almak suretiyle yeni rol ve fonksiyonlar vermeye başladık” diye açıklama yaptı. Nedir o? “Ekonomik krizlerin temadi edeceğini dikkate alarak, kendi illerinde en fazla etkilenen, sorumluluk üstlenen ve vazifeli olan meslek mülki idare amirleridir; valiler ve kaymakamlardır” diyor. Eğer ekonomik kriz ortaya çıkarsa, işletmeler kapanırsa, orada sosyal patlamalar olacak, hırsızlıklar olacak, işsizliğin yarattığı bir kısım sosyal sorunlar olacak, ekonomik bakımdan bir kısım sıkıntılar yaşanacak. Bütün bunların hepsini karşılayacak tek bir meslek vardır, o da mülki idare amirleridir. O halde ne vermek lazım onlara? Şu görevi vermişler: Finans kurumu ile özel sektör arasında nazım rol oynayan, uzlaştıran ve problemleri çözmeye imkân sağlayan görev ve sorumluluklar vermişler. Demek oluyor ki, mülki idare amirleri, özellikle bu bağlamda değişik ülkelerde bir kısım değişime maruz kalıyor.

Yine OECD Temsilcisinin toplantıda yaptığı konuşma da fevkalade enteresan idi. OECD Temsilcisi: “Mülki idare amirleriyle ilgili yapmış olduğumuz araştırmalarda -ki beş senede bir yapıyorlar- bütün milletin, özellikle hizmetinde olduğu toplumun en fazla güven duyduğu meslek grubu mülki idare amirleridir. Onun için mülki idare amirleri hiçbir zaman fonksiyonlarını tamamlayacak ve söndürülecek bir meslek grubu değildir ve bunu devam ettireceğiz” dedi. Nitekim 2015 yılında İstanbul’da yapacağımız Avrupa Mülki İdare Amirleri Birliği Toplantısı’nda OECD Temsilcisi ikinci bir mülki idareyle ilgili yapmış olduğu araştırmaları orada sunacaklar. Tabii İçişleri Bakanlığımızın da yaptığı bir çalışma var, biz de orada sunacağız. Böylece hem Avrupa’nın genelinde hem de bizde nasıl bir algı, nasıl bir beklenti içerisinde olunduğunu tekrar dillendirmiş olacağız.

Avrupa Mülki İdare Amirleri Birliği Toplantısı’nı hem Avrupa Birliği hem de Avrupa Konseyi takip ediyor. Şunu belirtmek isterim ki, dünyada demokratikleşme fevkalade önemsenen bir husustur. Demokrasiyi insan onuruna yakışan en önemli yönetim şekli olarak tespit etmişlerdir. Biz de demokrasiye önem ve ağırlık verdiğimizizi dikkate alarak, özellikle insan onuruna en iyi ve en uygun yönetim şekli olarak belirliyoruz. Dolayısıyla insanın hak ve hürriyetinin garanti altına alındığı, hukukun üstünlüğüne önem verildiği, yönetim ve yönetim meselesinin çözümlenebildiği bir sistem olarak değerlendirebiliriz. O halde, bütün bunları dikkate aldığımızda, Türkiye uluslararası imzalamış olduğu anlaşmalara da paralel olarak, kendi içinde bir kısım yenilikleri yapmak mecburiyetindedir ve yapacaktır da. Dolayısıyla bu meslek grubu da kendisini yenilemek durumundadır. Öncelikle yapılan yeniliklere uymak, ona paralel olarak da kendisinde değişimler yapmak durumundadır.

Derneğimiz bu bağlamda üzerine bir görev almıştır: bu mesleğe sahip çıkmak, bu mesleği devam ettirmek mecburiyetindeyiz. Bu mecburiyetimizi dikkate alıyoruz ama bir meslek taassubu içerisinde de değiliz. Ancak şunda da iddialıyız: Bu ülkenin geçmişinde, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasında bu meslek grubu fevkalade başarılı hizmetler yaptı ve gelecekte de keza aynı şekilde yapacaktır. Bizim temsili olarak değerlendirdiğimiz devleti ve hükümeti temsil etmenin dışında, öncelikle halkla bütünleşme mecburiyetimiz vardır. Halkla münasebetleri iyi olmayan hiçbir meslek grubunun başarılı olma şansı yoktur. Dolayısıyla bizim yapmış olduğumuz çalışmalarda da bu meslek grubunu ayakta tutan tek unsur insandır. O insan, hizmetinde olduğunuz insandır. O insandan kopmadığınız sürece insanlar size mutlak surette sahip çıkacaktır. Biz onlara hizmet vereceğiz. Onların memnuniyeti aynı zamanda yönetim memnuniyetini gündeme getirecektir. Dolayısıyla beklentiler ne kadar önemliyse, sizin de onlara yaklaşımınız o kadar önemli olacaktır. Onun için de biz sivil toplum örgütü olarak görevimizi yapmaya çalışıyoruz ve diyoruz ki: Evet, bu meslek grubu mutlaka ama mutlaka yine aynı standartta ama biraz daha gelişmiş bir şekilde yetiştirilmesi, eğitiminin sağlanması ve halka hizmet eder hâle getirilmesi önemlidir.

Değerli arkadaşlar, “Değişen Yönetim Paradigması ve Karar Mekanizmalarına Katılım” konulu Çalıştayımız bu bağlamda Türkiye’nin geleceği açısından önemli olacağını belirtmek istiyorum. Türk kamu yönetimi sistemi merkeziyetçi bir yapıya sahiptir. Bu yapı içinde mülki idare amirlerinin son derece önemli rolü ve et-

kisi vardır. Mülki idare amirleri tarihsel süreç içerisinde reformların, toplumsal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde önemli aktör olarak hizmetlerini en iyi şekilde gerçekleştirmişlerdir.

Yeni kamu yönetimi yaklaşımı tüm toplumsal aktörlerin karşılıklı işbirliği ve uzlaşmasına dayanan, katılımcılığı ve sivil toplum kuruluşlarını ön plana çıkaran, saydamlığı, açıklığı ve hesap verme sorumluluğunu, yetki devri ve yerindeliği esas alan bir anlayıştır. Bu kapsamda mülki idare amirlerinin yeni rol ve fonksiyonlarını ele almak ve değerlendirmek durumundayız.

Yönetişim yaklaşımı, politika oluşturma ve karar verme süreçlerini sadece devletin değil, sivil toplum örgütlerinin, kamunun ve özel sektörün de katılımını öngörmektedir. Nitekim yaptığımız anketlerde sivil toplum örgütlerine ve anayasal bir kısım meslek gruplarına meslekle ilgili soru sormamızın nedeni de odur. Biz artık dört duvar arasında kalarak değil, doğrudan doğruya insana yani o insanları temsil eden sivil toplum örgütleriyle de beraber çalışıp onların beklentilerine cevap verebilecek bir anlayışı ve bir uygulamayı gerçekleştirmek durumundayız.

Günümüzde devletin rolü doğrudan doğruya hizmet sunmaktan öte, toplumdaki bireyleri, özel sektörü ve sivil toplum örgütlerini güçlendirmek, desteklemek, yetkilendirmek, yönlendirmek ve yapılabirliklerini arttırmaktan geçmektedir. Devlet sivil toplum örgütünü üçüncü bir sektör olarak yönetim içerisinde, yönetime katkı ve katılım bağlamında güçlendirecek, ona göre onlara değer verecek ve o zaman da yönetimin daha güçlü hâle gelmesine imkân sağlayacaktır.

Yeni yönetim anlayışı çerçevesinde yapılan yasal düzenlemelerin etkili biçimde uygulanabilmesi için büyük ölçüde kamu yöneticilerinin yeni rollerine uyum sağlamasına, gerekli yönetim becerilerini kazanmalarına ve değişime önderlik etmelerine bağlıdır. Mülki idare amirleri bu bağlamda son derece önemli bir görev üstlenmektedir. İl ve ilçelerde kamu karar mekanizmalarının başında bulunmaktadır. Bu sebeple mülki idare amirlerinin karar mekanizmalarına sivil toplum örgütlerinin katılımı konusundaki yaklaşımları belirleyici olmaktadır ve olacaktır.

Demokratikleşmeye paralel olarak Türk kamu yönetiminde şeffaflığı, hesap verebilirliği sağlamak amacıyla son yıllarda birçok yasal düzenlemelerin yapıldığını memnuniyetle kaydetmek mecburiyetindeyiz. Türkiye’de, özellikle Hükümetin çıkarmış olduğu yasalarda

sivil toplum örgütlerinin bir kısmı kanunlar ile kurum ve kuruluşların karar mekanizmalarında yer almaları, demokrasi standardı ve çıtasının yükseltilmesine de neden olmaktadır.

Sivil toplum örgütlerinin karar mekanizmalarına katılımlarını sağlayan yasal düzenlemelerden birkaç tane örnek verecek olursak: Bilgi Edinme Kanunu, Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Kamu Denetçiliği Kanunu, Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun, Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, sivil katılımın güçlendirildiği insan haklarıyla ilgili olan kurum ve kuruluşlar ile kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum örgütlerinin birlikte hareket ettikleri özellikle Kalkınma Ajansları...

Mülki idare amiri, bir taraftan özel sektör, bir taraftan da sivil toplum kuruluşları ile birlikte görevli olduğu, sorumlu olduğu alanda daha etkili, süratli, verimli ve paylaşımcı bir anlayış içerisinde hem yönetecek hem de imkânlar yaratacak ve yatırımlar yapacaktır. Bu yasal düzenlemeleri Türk kamu yönetimi il ve ilçelerde yönetim anlayışının hayata geçirmesinde önemli bir adım olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda kurulmuş kamu otoritesi ile sivil toplum kuruluşları arasındaki sağlıklı ve sürdürülebilir bir işbirliği ortamının sağlanmasında ilginç bir deneyim oluşturacaktır.

Değerli arkadaşlar, bütün bunların hepsinde, üzerinde durulması gereken husus şu olmalıdır: Mülki idare amirlerine gelecekte nasıl görevler verilecek? Mülki idare amirine verilecek olan görev şu olacaktır: Vatandaş memnuniyetini sağlayacak şekilde vatandaşlarla doğrudan doğruya temas. Onun ihtiyaçlarını belirlemek ve giderme konusunda merkezî idare adına görev ve sorumluluk almaktır. Mülki idare amiri devleti ve hükümeti temsil ediyor. Devleti ve hükümeti temsil etmesi sebebiyle de Anadolu’nun her tarafına, en ücra köşesine bile götürdüğünüz hizmetler devletin ve

“Yeni yönetim anlayışı çerçevesinde yapılan yasal düzenlemelerin etkili biçimde uygulanabilmesi için büyük ölçüde kamu yöneticilerinin yeni rollerine uyum sağlamasına, gerekli yönetim becerilerini kazanmalarına ve değişime önderlik etmelerine bağlıdır.”

“Mülki idare amiri, bir taraftan özel sektör, bir taraftan da sivil toplum kuruluşları ile birlikte görevli olduğu, sorumlu olduğu alanda daha etkili, süratli, verimli ve paylaşımcı bir anlayış içerisinde hem yönetecek hem de imkânlar yaratacak ve yatırımlar yapacaktır.”

hükümetin temsilcisi olmanız nedeniyle devlet ve hükümete de aynı zamanda katkı sağlayacaktır. Öyle bir görevli olmadığında merkezî idare, yerel idareden ve Anadolu’dan kopmuş demektir.

Türkiye’de siyasal partilerin temsilcilerinin, özellikle bir kısım yerlerde farklı siyasal görüşe mensup kişilerin seçilmesini dikkate aldığınızda, bilhassa merkezî idareye karşı tepkili hareket edebileceklerine dair kuşkularımız vardır. Nitekim bunu geçmişte yaşadık. Bu kuşkularımızı da dikkate aldığımızda şunun altını çiziyorum: Merkezî idare ile yerel idare arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlayacak bir meslek grubuna, bir otoriteye ihtiyaç vardır, o da mülki idare amirleridir. Mülki idare amirleri bu devleti ayakta tutacağı gibi, bu devlet ile millet arasındaki kaynaşmayı da temin edecek en önemli argümandır, güçtür, araçtır. Bunu sağlamak mecburiyetindeyiz.

Bir başka husus: İnsan hak ve özgürlükleri konusunda Avrupa ve dünya önemli hususları ortaya koymuştur ve bütün ülkelerden istenmektedir. Türkiye de vatandaşlarının hak ve özgürlüklerini sağlama konusunda kesin kararını ortaya koymuş, bir kısım düzenlemeler yapmaktadır. Mülki idare amirleri Anadolu’nun her tarafında insanlarımızın hak ve özgürlüklerinin teminatıdır. Aksi halde, orada sadece bir daire müdürüne bırakmak... Bir müdürle merkezî idare politikalarının taşrada uygulanmasını takip etmek, kontrol etmek ve yerine getirilip getirilmediğini bilmek mümkün değildir. Bunu sağlayacak olan, çok iyi yetişmiş, o nosyonda yetişmiş olan insanlardır, o da mülki idare amirleridir.

Büyükşehir statüsü Fransa’da da vardır. Fransa’da Büyükşehir statüsü verilmiş olan yerlerde yerel olarak Büyükşehir belediyelerine bir kısım imkânlar verilmiştir ama Valilik sistemi de devam etmektedir. Niçin Valilik sistemi devam ediyor? Çünkü merkezî idarenin temsilcisi, hükümetin temsilcisi ve merkezî politikaların takipçisi olan vali, aynı zamanda orada koordinasyonu

ve işbirliğini sağlamak durumundadır. Halkına gidecek, halkla bütünleşecektir. Biraz evvel söylediğim gibi, mülki idare amirliğini kaldırmak ancak ve ancak halk tarafından olabilir. Başka türlü olması mümkün değil.

Yapılan anketlerin hepsinde hem OECD’de hem de Avrupa Birliği’ne üye ülkelerin çoğunda yapılan anketlerin hepsinde ortak bir husus var: “Mülki idare amirine niye güveniyorsunuz? Mülki idare amirlerine güveniyor, itimat ediyor, iş ve hizmet bekliyor, özellikle de beklentilerini ancak o araçla gerçekleştirileceğini” düşünüyor. Onu tespit etmişler. Bunlar hep yurt dışında konuşulan hususlar. Dolayısıyla bizler de onu gerçekleştirmek durumundayız.

Biraz evvel ifade ettiğim gibi, Fransa’da Büyükşehir statüsü var. Ancak Mülki idare amirlerine; koordinasyon ve işbirliği görevi verilmiş, hak ve özgürlüklerin takipçiliği görevi verilmiş, denetim görevi verilmiş, izin görevi verilmiş. Böylece görevler tedahül etmiyor. Zaten belediye ile mülki idarenin çatışması mümkün değil, bir rekabet söz konusu değil. Birlikte hizmet etmek, birlikte vatandaşları memnun etmek, birlikte o ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını sağlamak durumundalar.

Bütün bunların hepsinde Fransa’daki model bizim için örnektir. Nitekim mülki idare amirleriyle ilgili yapmış olduğumuz değerlendirmelerde bu sene Büyükşehirlerdeki mülki idare amirlerinin yaptığı hizmetlerin de değerlendirmesine girdik, orada da başarılı kaymakamlar bulduk ve onun altını çizerek bir mesaj olarak özellikle ortaya koyduğumuzu söyledik. Onun için, bizler mülki idare amirleri olarak kendimizi yenilemek, mevcut olan duruma, değişen duruma paralel olarak daha iyi hizmet verebilmenin arayışı içerisindeyiz. Yetiştirme tarzımız ve aldığımız eğitim bunu gerektirmektedir. Biz mutlak surette bu göreve en iyi şekilde adapte olacağız hem görevimizi sürdüreceğiz hem de daha iyi hizmet vermenin arayışı içerisinde olacağız. Bu toplantıların arayışı da, nedeni de daha iyi mülki idare amiri nasıl olmalıdır? Bu mülki idare amirleri nasıl daha iyi hizmet verebileceklerdir? Değişen paradigmada nasıl bir kısım rollerin ve fonksiyonların verilmesi gerektiğini hem tartışacağız hem de bunlarla ilgili görüşlerimizi toplayıp hem Sayın Başbakan’a, Bakanlara ve ilgili yerlere duyurma fırsat ve imkânına kavuşmuş olacağız.

Katılımlarınızdan dolayı çok teşekkür ediyor, hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.